

Fel en indrukwekkend maatschappijportret

TOONEEL Kinderen van de zon van Toneelgroep Amsterdam en NT Gent. Gezien: 28/11 in de Stadsschouwburg. Aldaar t/m 11/12. Tournee t/m 18/1.

Toneelgroep Amsterdam en zijn directeur Ivo van Hove leken een paar jaar zoekende. Na hoogtepunten als *Romeinse tragedies*, *Opening night* en *Angels in America* volgden mindere seizoenen. Maar het gezelschap is terug, en hoe. *Kinderen van de zon* is steengoed. Het is een fel en indrukwekkend maatschappijportret, Van Hoves stevigste politieke stellingname sinds *Het temmen van de feeks* en een prachtig ensemblestuk, waarin de Vlaamse en Nederlandse spelers kluchtige vrolijkheid laten omslaan in diepe beklemming.

De voorstelling begint opvallend luchtig en speels. De verstrooide chemicus Pavel (Jacob Derwig, in fantastisch slechtzittend pak, met resterend haar over de kale schedel gekamd) ontsnapt steeds weer op een draffe naar zijn laboratorium om de problemen van alledag te ontlopen – met zijn huisbaas, zijn oude bediende (Frieda Pittoors als mooie kankerpit) en zijn getraumatiseerde zusje Lisa (Halina Reijn).

Het decor lijkt een parodie op de stijlvolle designhuiskamers die Jan Versweyveld normaal gesproken maakt. Alles is lelijk, smakeloos en ouderwets. Een wittig kleedje hangt tot over de televisie die Russische tekenfilms en *Rad van fortuin* uitzendt. Pavels experimenten hebben het hele huis overgenomen. Tafels vol erlenmeyers, pipetten, kolven, horlogeglazen en thermometers laten nauwelijks ruimte voor thee, bier en brood. Het aanrecht is half voor een deur gebouwd. De eerste helft is gelardeerd met komische special effects met rook, schuim en harde knallen.

Pavels vrouw (Hilde Van Mieghem) is zijn afwezigheid zat en zoekt aandacht bij een huisvriend, de schilder Wagin (Wim Opbrouck). In hun gesprekken over schoonheid, het goede en vrije wil vertegenwoordigt ieder een eigen filosofische stellingname, maar veel van hun gekeuvel lijkt weinig verband te hebben met de problemen die zich buiten hun huis afspelen, zoals de oprukkende cholera in het dorp.

Het sympathiekst lijkt nog de veearts Boris (Gijs Scholten van Aschat, in zijn eerste rol als ensemblelid van TGA, nuchter en aards), die niet zo hoogdravend is als de anderen en voor een paar roebel de staart van een hond spalkt. Zijn langdurige liefde voor Lisa wordt echter niet beantwoord.

Na de pauze wordt de stemming heel langzaam en gecontroleerd grimmig. Het idealisme van de intellectuelen Pavel en Wagin blijkt hol ('Ik zou iets willen doen; iets groots, iets heldhaftigs. Maar wat?' roept de kunstenaar uit) en maskeert een grote minachting voor het gewone volk. Pavel wijst verzoeken om zijn kennis in te zetten voor concrete problemen af. Alleen Lisa voelt de crisis aankomen. De televisie vertoont inmiddels Russische propagandafilms.

Maxim Gorki schreef het stuk in 1905 in de gevangenis, waar hij terecht kwam door zijn kritiek op het tsarenbewind, dat de arbeidersopstand in datzelfde jaar bloedig had onderdrukt. Van Hove trekt duidelijke lijnen tussen het onrustige Rusland van begin vorige eeuw en het nu. Aan het einde, waarin de buitenwereld verontrustend gewelddadig binnenkomt, pakt hij stevig uit. Maar de mokerslag is de monoloog die Reijn, onopgesmukt nu, tegen de zaal houdt en die eindigt met de woorden: "Ik heb zo met jullie te doen."

Acteurs laten kluchtige vrolijkheid omslaan in diepe beklemming

SIMON VAN DEN BERG





Halina Reijn speelt Lisa, de getraumatiseerde zus van de verstrooide chemicus Pavel (Jacob Derwig). FOTO JAN VERSWEYVELD